

XVII ŚWIATOWY KONGRES „APOSTOLATUS MARIS” (WATYKAN, 25—30. X. 1982)

1. SPRAWOZDANIE Z KONGRESU (Ks. Wiesław Lauer)

W dniach od 25 do 30 października 1982 roku odbył się w Rzymie XVII Światowy Kongres *Apostolatus Maris*. Kongres zorganizowała i przygotowała Papieska Komisja do Spraw Duszpasterstwa Migracji i Turystyki. Zarówno pracom przygotowawczym jak i samym obradom przewodniczył J. Em. Kardynał Sebastiano Baggio, a nad całością czuwał i niezwykle umiejętnie kierował Arcybiskup Emanuele Clarizio, wiceprzewodniczący wspomnianej Komisji, przy aktywnej i sprawnej pomocy swoich współpracowników, m. in. O. Giulivo Tessarolo (sekretarz Komisji), Mons. Pietro Fantó (podsekretarz Komisji), Mons. André Lefeuvre, Mons. Francis S. Frayne, Mons. Ryszarda Karpińskiego, Mons. Pierre Paul Prabhu, Mons. Anthony Chirayach i innych.

Tematem kongresu była katechizacja marynarzy i rybaków, obejmująca ich życie i pracę na morzu oraz środowisko rodzinne.

W kongresie brało udział ponad 200 delegatów z 40 krajów, w tym 13 biskupów i ponad 100 księży; uczestniczyły również siostry zakonne, a także świeccy działający w wielu portach w ośrodkach duszpasterskich dla marynarzy zwanych *Stellae Maris*. Wypada wspomnieć, że obecna była delegacja protestanckich ośrodków duszpasterstwa marynarzy oraz delegacja Międzynarodowego Stowarzyszenia Marynarzy Chrześcijańskich (IMCA). Znamiennym był fakt, że — poza kierownictwem Komisji — nie było na sali obrad żadnego z biskupów włoskich, czym byli bardzo zaniepokojeni świeccy przedstawiciele 35-osobowej delegacji włoskiej.

Polskie duszpasterstwo ludzi morza reprezentowała czteroosobowa delegacja, której przewodniczył krajowy duszpasterz ludzi morza, Ks.

Biskup Kazimierz Kluz¹ z Gdańska. Ponadto w skład delegacji polskiej wchodzili: Ks. Kanonik dr Wiesław Lauer (kanclerz Kurii Biskupiej Gdańskiej), Ks. Kanonik dr Andrzej Śliwiński (kanclerz Kurii Biskupiej Chełmińskiej) oraz O. Józef Krok, redemptorysta, duszpasterz ludzi morza przy kościele św. Piotra Rybaka w Gdyni, przy którym powstaje — pierwszy w Polsce — ośrodek duszpasterstwa ludzi morza zwany *Stella Maris* z kaplicą, biblioteką, klubem etc. — Środowisko polskie reprezentował ponadto O. Jerzy Naglewski, franciszkanin, pracujący w duszpasterstwie morskim w Montrealu (Kanada).

Kongres obradował w auli synodalnej na Watykanie. Aula wyposażona w nowoczesne urządzenia, dzięki tłumaczeniu jednoczesnemu na cztery języki (angielski, francuski, hiszpański, włoski) dawała wszystkim uczestnikom kongresu możliwość w miarę łatwego i zrozumiałego odbioru przekazywanych treści. Program obejmował przed południem jeden referat problemowy dotyczący katechizacji świata marynarskiego oraz trzy lub cztery wypowiedzi będące świadectwem pracy duszpasterskiej wśród marynarzy w różnych środowiskach, krajach i sytuacjach. Potem uczestnicy kongresu spotykali się w sześciu grupach językowych (trzy angielskie oraz francuska, hiszpańska i włoska). Delegacja polska przyłączyła się do grupy włoskiej, której przewodniczył Arcybiskup Josip Pavlisic z Rijeki (Jugosławia). Praca w grupach trwała około dwóch godzin przed południem i tyle samo po południu i polegała na dyskusji, wymianie myśli i doświadczeń w powiązaniu z wygłoszonym rano referatem problemowym.

Uczestnicy kongresu nie ograniczyli się do samych obrad i dyskusji, ale swą troskę duszpasterską o ludzi morza poparli modlitwą. We wtorek 26 października w bazylice św. Piotra na Watykanie 13 biskupów i 87 księży, biorących udział w kongresie, koncelebrowało wotywną mszę świętą do Ducha Świętego. Koncelebrze przewodniczył Kardynał Sebastiano Baggio, który też wygłosił okolicznościową homilię. — Natomiast w piątek 29 października po południu uczestnicy kongresu udali się w pielgrzymce do Matki Bożej zwanej *Salus Populi Romani*, czczonej w rzymskiej bazylice większej *Santa Maria Maggiore* na wzgórzu eskwilińskim. Siedmiu biskupów i 57 księży koncelebrowało przed cudownym obrazem mszę świętą, podczas której homilię na temat *Maryja wzorem katechizujących* wygłosił O. Jerzy Tomziński, paulin z Jasnej Góry.

Wielkim przeżyciem dla wszystkich uczestników kongresu była wizyta Ojca Świętego Jana Pawła II, który po audiencji ogólnej dla wiernych zebranych na placu św. Piotra, w środę 27 października około

¹ Ks. Bp Kazimierz Kluz zginął tragicznie 5. XII. 1982 r.

godziny 13 — owacyjnie witany przez wszystkich a słowem przez Kardynała Sebastiana Baggio — przybył na salę obrad kongresu i wygłosił kilkuminutowe przemówienie w języku angielskim, które dla tych, którzy je słuchali, na długi czas będzie zachętą do nowych wysiłków i bardziej owocnej pracy wśród marynarzy i rybaków. Arcybiskup Emanuele Clarizio przedstawiał Ojcu Świętemu biskupów biorących udział w kongresie, w tym również Ks. Biskupa Kazimierza Kluza wraz z Ks. Wiesławem Lauerem i O. Jerzym Tomzińskim. Ks. Biskup Kazimierz Kluz wręczył Ojcu Świętemu album ofiarowany przez zespół aktorów Teatru *Wybrzeże* z Gdańska, którzy przygotowali i wystawili sztukę *Papieża Przed Sklepem Jubilera*.

Kongres zakończył obrady w sobotę 30 października, uchwalając rezolucję końcową, obejmującą wnioski dotyczące sposobu i metod katechizacji świata marynarskiego.

Na zaproszenie Arcybiskupa Palermo, Kardynała Salvatore Pappalardo, 47 uczestników kongresu udało się w sobotę po południu samolotem na Sycylię celem zapoznania się z pracą i osiągnięciami ośrodka duszpasterstwa ludzi morza *Stella Maris* w Palermo, korzystając przy okazji z możliwości zwiedzenia sławnej ze swych przepięknych dwunastowiecznych mozaik o tematyce biblijnej katedry w Monreale, a także mocno zniszczonej przez trzęsienie ziemi w styczniu 1981 roku katedry w Mazzara del Vallo, jak również zabytkowej średniowiecznej miejscowości Erice, położonej na wysokiej górze w pobliżu miasta Trapani.

2. PROGRAM KONGRESU

Poniedziałek 25. X. 1982

Godz. 17.00 Sesja plenarna inauguracyjna:

Powitanie uczestników kongresu przez *J. Em. Kardynała Sebastiano Baggio*, Przewodniczącego Papieskiej Komisji do Spraw Migracji i Turystyki

Wprowadzenie w problematykę kongresu — *J. E. Arcybiskup Emanuele Clarizio*, Wiceprzewodniczący Papieskiej Komisji do Spraw Migracji i Turystyki

Referat: *Apostolatus Maris* w Ameryce Łacińskiej —
— *J. E. Arcybiskup Alfonso Lopez Trujillo*, Przewodniczący Rady Episkopatu Ameryki Łacińskiej (CELAM)

Wtorek 26. X. 1982

- Godz. 8.30 Msza inauguracyjna w Bazylice św. Piotra z homilią J. Em. Kardynała Sebastiano Baggio
- Godz. 9.45 Referat: Katecheza i życie Kościoła — *J. E. Biskup Michel Saudreau*, Promotor Apostolatus Maris we Francji
- Godz. 10.15 Świadczenia:
 Duszpasterstwo marynarzy w środowisku wschodnim —
 — *J. E. Arcybiskup Gabriel Reyes* (Filipiny)
 Katechizacja marynarzy w kontekście ekumenicznym w Stanach Zjednoczonych — *Rev. James Dillenburg* (USA)
 Doświadczenie katechizowanego marynarza — *Edouard Sarr* (Senegal)
- Godz. 11.15 Praca w grupach językowych
- Godz. 16.00 Referat: *Apostolatus Maris* i organizacje międzynarodowe — *Rev. Joseph Joblin S. J.*, Ekspert Międzynarodowej Organizacji Pracy (ILO) w Genewie
- Godz. 16.30 Praca w grupach językowych
- Godz. 18.30 Zebranie ogólne: Sprawozdania z pracy poszczególnych grup językowych

Środa 27. X. 1982

- Godz. 9.30 Referat: Katechizacja świata marynarskiego — Odpowiedzialność i obowiązki wszystkich członków ludu Bożego — *Rev. James Fitzpatrick OMI*, Dyrektor Centrum Informacyjnego o Wierze Katolickiej (Australia)
- Godz. 10.15 Świadczenia:
 Kapelan rybaków — *Rev. Michel Ezan* (Senegal)
 Działalność *Apostolatus Maris* w Santos w zakresie ewangelizacji — *Rev. Rovilio Guizzardi CS* (Brazylia)
 Marynarze, ich rodziny, stowarzyszenia — *René Bedel* (Francja)
- Godz. 11.15 Praca w grupach językowych
- Godz. 13.00 SPOTKANIE Z OJCEM ŚWIĘTYM JANEM PAWŁEM II
- Godz. 16.00 Praca w grupach językowych
- Godz. 18.30 Zebranie ogólne: Sprawozdania z pracy poszczególnych grup językowych

Czwartek 28. X. 1982

- Godz. 9.30 Referat: Katechizacja stosowna dla ludzi morza w śro-

dowisku rodziny, życia na statku i szkoły morskiej — *Mons. Lorenzo Chiarinelli*, Profesor katechetyki na Papieskim Uniwersytecie Urbanianum w Rzymie

Godz. 10.15 Ś w i a d e c t w a:

Szkoły morskie — *Rev. Alberto Cadolini* i *Prof. dr Antonino Sposito* (Italia)

Statki w porcie i na morzu. Statki Handlowe — *Rev. Joe Wellens* (Japonia)

Statki rybackie — *Rev. J. R. Brown SJ* (Kanada)

Katechizacja i rodzina — *Sr Marie France* (Reunion)

Godz. 11.15 Praca w grupach językowych

Godz. 16.00 Praca w grupach językowych

Godz. 18.30 Zebranie ogólne: Sprawozdania z pracy poszczególnych grup językowych

Piątek 29. X. 1982

Godz. 9.30 R e f e r a t y:

Korzystanie ze współczesnych środków przekazu w katechizacji marynarzy — *J. E. Arcybiskup Agnellus Andrew OFM*, Wiceprzewodniczący Papieskiej Komisji d/s Społecznych Środków Przekazywania Myśli

Katechizacja, która korzysta z wszystkich możliwości kontaktu z marynarzami, indywidualnie i zbiorowo — *J. E. Arcybiskup David Picao*, Promotor Apostolatus Maris w Brazylii

Godz. 10.30 Ś w i a d e c t w a:

Działalność *Apostolatus Maris* w Polsce poprzez środki społecznego przekazu — *J. E. Biskup Kazimierz Kluz*, Krajowy Duszpasterz ludzi morza w Polsce

Audio-wizualne środki przekazu — *Rev. Anthony Stringfellow* (Anglia)

Katechizacja radiowa rybaków w północno-wschodniej Brazylii — *Rev. A. Schnuettgen OFM*

Godz. 11.30 Praca w grupach językowych

Godz. 16.00 PIELGRZYMKA DO BAZYLIKI S. MARIA MAGGIORE:

Msza święta koncelebrowana

Homilia: Maryja wzorem katechizujących — *O. Jerzy Tomziński*, paulin z Jasnej Góry

Słowa pożegnania przez *J. Em. Kardynała Sebastiano Baggio*

Sobota 30. X. 1982

Godz. 9.30 Czytanie projektu rezolucji końcowej

Godz. 10.00 Praca w grupach językowych nad projektem rezolucji końcowej

Godz. 11.15 Zebranie ogólne: Wniesienie poprawek i zatwierdzenie rezolucji końcowej

3. DZIAŁALNOŚĆ APOSTOLATUS MARIS W POLSCE POPURZEZ ŚRODKI SPOŁECZNEGO PRZEKAZU

*(Wypowiedź J. E. Ks. Biskupa Kazimierza Kluza
na XVII Światowym Kongresie „Apostolatus Maris”)*

W niniejszym opracowaniu pragnę przedstawić, na ile w naszych niełatwych warunkach, w jakich znajduje się Kościół w Polsce, udaje się praca duszpasterska nad ludźmi morza oraz podzielić się pewnymi doświadczeniami.

W naszej pracy duszpasterskiej nie możemy pominąć ważnego odcinka, jakim jest roztoczenie duchowej opieki nad ludźmi, którzy ze względu na swoisty charakter pracy są często narażeni na osłabienie lub utratę wiary. Wśród ludzi morza są to marynarze i rybacy; ludność bowiem zatrudniona w przemyśle stoczniowym, związana ze stałym miejscem pobytu, jest otoczona zwyczajną opieką duszpasterską w swoich parafiach. Natomiast szczególnej opieki duszpasterskiej wymagają marynarze statków handlowych oraz rybacy kutrów dalekomorskich i pracownicy rybackich statków-baz.

W pięciu polskich diecezjach nadmorskich (szczecińsko-kamieńska, koszalińsko-kołobrzeska, chełmińska, gdańska, warmińska) liczba pracujących na morzu wynosi około 11 tysięcy osób. Marynarze przebywają w morzu niekiedy po kilka miesięcy — rejsy na Daleki Wschód lub do Południowej Ameryki trwają do trzystu dni. Rybacy na dalekomorskich łowiskach też przebywają po kilka miesięcy. Przeciętny marynarz przebywa w ciągu roku na lądzie od dwóch do czterech miesięcy, pozostały czas spędza w morzu. Podczas rejsu załoga traci kontakt z rodziną i swoim kościołem parafialnym.

Do portu w Gdańsku zawija rocznie około 2350 statków obcych bander, a do wszystkich naszych portów około 8 tysięcy statków. Jak do

marynarzy stanowiących załogi tych statków dotrzeć z posługą duszpasterską?

W portach polskich nie ma kapelanów portowych, jak to ma miejsce w wielu krajach świata. Nie mamy też prawa wstępu do portu i na przebywające tam statki. Niemniej proboszczowie parafii w miastach portowych (Gdańsk, Gdynia, Szczecin) są jednocześnie kapelanami morskimi. We wszystkich kościołach tych miast odprawiana jest jedna msza święta w języku łacińskim z myślą o marynarzach obcych bander (i wszystkich cudzoziemcach). Istnieje również możliwość kontaktu osobistego z kapłanem oraz spowiedzi w różnych językach. — Przy kościele Księży Redemptorystów p.w. św. Piotra Rybaka w Gdyni, leżącym w pobliżu portu, powstaje *Stella Maris* — ośrodek duszpasterstwa marynarzy z kaplicą, biblioteką, klubem etc. Będzie to pierwszy tego rodzaju ośrodek w Polsce.

Dzięki usilnym staraniom samych ludzi morza, zwłaszcza stoczniowców gdańskich, uzyskano pozwolenie na odprawianie mszy świętej radiowej dla marynarzy i rybaków, — dla tych, którzy znajdując się w morzu, nie mogą spełnić podstawowego obowiązku chrześcijańskiego, jakim jest udział w niedzielnej mszy świętej. Po uzgodnieniach z władzami państwowymi pierwsza msza święta dla tych co na morzu emitowana została przez Polskie Radio w Niedzielę Wielkanocną 15 kwietnia 1981 roku. Ojciec Święty powiadomiony o tym ważnym wydarzeniu, przesłał swoje apostołskie błogosławieństwo. Pismem Sekretariatu Episkopatu Polski ustanowiony został w Gdańsku Komitet Redakcyjny radiowej mszy świętej dla marynarzy i rybaków. Komitet podlega krajowemu duszpasterzowi ludzi morza.

Do mszy świętej radiowej dla marynarzy i rybaków zaangażowani są kapłani związani z ludźmi morza i ich rodzinami poprzez duszpasterstwo parafialne. W niedziele i święta wyznaczeni duszpasterze odprawiają w kościele św. Elżbiety w Gdańsku mszę świętą transmitowaną przez radio i głoszą stosowną homilię. Świeccy biorą czynny udział we mszach radiowych jako lektorzy i kantorzy; występują też chóry i zespoły muzyczne, dając piękną oprawę muzyczno-wokalną transmisji. Ponadto rodziny marynarzy bardzo licznie uczestniczą zarówno we mszy świętej nadawanej po południu jak i o północy; transmisja ma miejsce w porze dziennej i nocnej, aby swoim zasięgiem objąć wszystkie kontynenty i umożliwić wysłuchanie mszy świętej wszystkim polskim marynarzom, gdziekolwiek by się znajdowali. Wspomnieć też trzeba o ofiarnej pracy wykwalifikowanych osób stanowiących obsługę techniczną mszy radiowej.

Przygotowaniu cyklicznego programu transmisji mszy radiowej służą comiesięczne spotkania zespołu redakcyjnego łącznie z gronem osób

świeckich reprezentujących środowisko ludzi morza. Program tych spotkań obejmuje czytanie tekstów biblijnych, wspólną refleksję i próbę dostosowania nauki ewangelicznej do konkretnych warunków życiowych marynarzy na statku i w rodzinie. Spotkania nie mogą przyjmować żadnych form organizacyjnych ze względu na wyjątkową sytuację (stan wojenny) w naszym kraju. Staramy się wypracować swoistą metodę kształcenia i przygotowania pomocników apostoelskich, aby dzięki nim starać się o pogłębienie wiary naszych marynarzy i dopomóc im w prawidłowym rozwiązywaniu trudnych problemów społecznych w duchu Ewangelii. Na spotkaniach omawiane są następujące zagadnienia, specyficzne dla środowiska ludzi morza: długotrwała rozłąka z rodziną i obowiązek utrzymywania z nią kontaktu przez częste pisanie listów, tęsknota za krajem, osamotnienie, niebezpieczeństwa pracy zawodowej, ograniczony wpływ wychowawczy na rodzinę i dzieci, trudności w wykonywaniu praktyk religijnych, niebezpieczeństwo utraty wiary, uczestniczenie we mszy świętej radiowej i zapoznawanie się na bieżąco z wydarzeniami z życia Kościoła itp. Na statkach bowiem przebywają ludzie o dobrym przygotowaniu fachowym i odpowiednich kwalifikacjach zawodowych, ale zaznacza się dysproporcja między stopniem wykształcenia a znajomością zasad wiary i wyrobieniem moralnym.

Z posiadanych informacji wiemy, że audycje radiowych, w tym również transmisji mszy świętej, marynarze słuchają w swoich kabinach. Nie organizuje się na polskich statkach wspólnego uczestnictwa w liturgii, bo sprawy dotyczące religii oficjalnie uważane są za należące do zakresu spraw czysto prywatnych.

Staramy się, aby głoszone homilie miały wydźwięk personalistyczny. Unikamy sformułowań ogólnych. Homilie mają mieć formę dialogu, budzącego w słuchaczach optymizm i nadzieję. Ze względu na ograniczony czas homilia nie może trwać dłużej niż 12 minut. Zespołowe opracowanie tematów interesujących marynarzy, które powinny być poruszone w homilii, daje gwarancję, że głoszone słowo będzie lepiej zrozumiane i przyjęte.

Mając na względzie długotrwały okres rozłąki marynarzy i rybaków z rodziną i krajem, staramy się, aby w tekst przekazywanego słowa wplątać wątki polskiej tradycji religijnej. Zdajemy sobie sprawę, że wszelkie usiłowania nie zastąpią żywego słowa przekazywanego bezpośrednio w czasie sprawowania liturgii, ale niestety nie mamy możliwości posłania na statki kapelanów. Niemniej msza święta radiowa dla ludzi morza jest ogromnym osiągnięciem duszpasterskim.

Znamienny jest fakt, że w okresie gdy transmisja mszy świętej przez radio była zawieszona, wierni gromadzili się — mimo stanu wojennego — o oznaczonej porze w kościele św. Elżbiety w Gdańsku, aby

uczestniczyć we mszy świętej i modlić się w intencji tych co na morzu. Zdecydowana postawa wiernych sprawiła, że po trzech miesiącach przerwy msza święta dla ludzi morza powróciła na antenę Polskiego Radia.

Obecnie staramy się, aby w ramach audycji radiowej „dla tych co na morzu” nadawać raz w tygodniu dziesięciominutowe pogadanki o tematyce religijno-wychowawczej.

W listach nadsyłanych do redakcji radiowej mszy świętej otrzymujemy liczne podziękowania i znajdujemy potwierdzenie słuszności naszych starań. Nasi słuchacze postulują rozszerzenie problematyki słowa emitowanego „dla tych co na morzu” i skierowanie go również do emigrantów, podróżnych, do wszystkich ludzi znajdujących się poza krajem, ogólnie mówiąc do „ludzi w drodze”.

Jestem przekonany, że stoi przed nami ogromne zadanie wypracowania nowych form, mających służyć utrzymaniu żywych tradycji religijno-narodowych w środowisku ludzi morza: aby to, co wartościowe, szlachetne i dobre było w całej pełni realizowane teraz i przekazywane również następnym pokoleniom polskich marynarzy i rybaków.

4. PRZEMÓWIENIE OJCA ŚWIĘTEGO JANA PAWŁA II DO UCZESTNIKÓW KONGRESU, WYGŁOSZONE 27. X. 1982¹

Drodzy Bracia i Siostry w Chrystusie.

Wielką radość sprawia mi to, że jestem dziś tu z wami, uczestnikami Światowego Kongresu Apostolstwa Morza. Wasze zgromadzenie świadczy o wielkiej trosce duszpasterskiej, jaką Kościół na całym świecie otacza marynarzy i ich rodziny. Cieszę się, że jako temat kongresu wybraliście ten bardzo ważny moment w całym procesie ewangelizacji, który znany jest jako katechizacja; a w szczególności że waszą uwagę skupiliście na katechizacji marynarzy w podwójnym kontekście: ich życia na statku oraz ich życia w rodzinie.

Kościół pragnie doprowadzić wszystkich ochrzczonych do pełniejszej i bardziej systematycznej znajomości osoby i posłannictwa Jezusa Chrystusa. W wypełnianiu tej misji wobec marynarzy napotykaćcie niezwykle interesujące i trudne zadanie. Zajmujecie się ludźmi żyjącymi w rozproszeniu. Borykają się oni z bolesnymi problemami, jak oddalenie od rodziny i przyjaciół czy rodzące się uczucia odosobnienia i osamotnienia;

¹ Tłumaczenie własne (WL).

przez długie okresy czasu żyją oni i pracują daleko od swych parafii. Bez przesady świat marynarski stał się światem misyjnym. Pamiętajcie, że nie jesteście sami w tym przerażająco trudnym zadaniu. Cały Kościół jest z wami w trosce i modlitwie. Zresztą odpowiedzialność za katechizację spoczywa na całej społeczności ludu Bożego, pracującego w łączności z hierarchią, w zgodzie i odpowiednio do różnych ról i darów każdej osoby. Dlatego bardzo się cieszę, że mam tu dziś przed sobą ludzi z całego świata, biskupów i kapłanów, zakonników i świeckich, wszystkich współpracujących w tym samym ważnym dziele dla Jezusa i Ewangelii.

Kościół lokalny ma do spełnienia szczególną rolę w duszpasterstwie marynarzy i innych grup migracyjnych. Pod tym względem z zadowoleniem widziałem, jak niektóre konferencje episkopatów i biskupi ordynariusze, a także niektóre instytuty zakonne męskie i żeńskie, podjęły szczególne inicjatywy, aby wyjść naprzeciw nowym i pilnym potrzebom naszych czasów.

Odpowiedzialność za katechizację spoczywa także na samych wierzących marynarzach, którzy z uwagi na przyjęty chrzest mają przywilej i obowiązek doprowadzenia swych braci i siostr do lepszego poznania Chrystusa i do ściślejszej z nim zażyłości. Wielką pomocą służą im ośrodki duszpasterskie dla marynarzy zwane *Stellae Maris* oraz inne chrześcijańskie wspólnoty w szczególny sposób przystosowane do ruchliwości świata morskiego.

Gdy rozważacie problemy i trudności, i gdy jaśniej dostrzegacie zasoby i środki stosowne do tego witalnego w Kościele dzieła, bądźcie pełni nowej odwagi i gorliwości. Niech Duch Prawdy i Miłości oświeca wasze myśli i serca i niech napełni was niezłomną nadzieją. Wam wszystkim, waszym rodzinom i przyjaciółom, waszym współpracownikom w różnych krajach, a przede wszystkim ludziom mórza i oceanów świata, którzy są zjednoczeni z nami w Chrystusie, udzielam mego Apostolskiego Błogosławieństwa.